

Уметничком и Наставно-уметничко-научном већу ФДУ
Сенату Универзитета уметности у Београду

ИЗВЕШТАЈ

Комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта

Наставно-уметничко-научно веће Факултета драмских уметности у Београду именовало је Комисију за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта „**Симфонија Црњански – драмски потенцијал језика Милоша Црњанског као полигон за развој говорне вештине глумца**“, кандидата Ђорђа Марковића.

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта, у саставу:

др Дијана Марковић, редовни професор ФДУ – ментор

др ум. Срђан Карановић, редовни професор ФДУ – коментор

др Радован Кнежевић, редовни професор ФДУ

Марија Миленковић, редовни професор ФДУ

др Љиљана Мркић Поповић, професор емеритус ФДУ

закључује да кандидат може да приступи одбрани свог докторског рада.

1) Биографски подаци о кандидату

Ђорђе Марковић рођен је 14.05.1983. године у Лозници. Дипломирао је Глуму 2006. године на Факултету драмских уметности у класи проф. др Владимира Јевтовића. Добио је награду Мата Милошевић (2006) као најбољи студент Глуме своје генерације као и награду Др Бранивој Ђорђевић за најбољег студента Дикције. Од 2020. године запослен је на Факултету драмских уметности на катедри Глуме, као стручни сарадник на предмету Дикција.

Позоришне улоге:

1. Женидба и удадба (улога Младожења), режија Филип Гринвалд, Факултет драмских уметности, Београд, 2004.
2. Аналфабета (улога Начелник), режија Ивана Војт, Факултет драмских уметности, Београд, 2008.
3. Један од осам милиона начина да умрете у Србији (улога Милан), режија Иван Вуковић, Факултет драмских уметности, Београд, 2008.
4. Аудиција (улога Алберт), режија Владимир Јевтовић, Факултет драмских уметности, Београд, 2004.
5. Лекција (улога Професор), режија Владимир Јевтовић, Позориште ДАДОВ, Београд, 2005.
6. Принц Жаба (улога слуга Бил), режија Ана Томовић, Позориште ДАДОВ, Београд, 2005.
7. У потрази за изгубљеним временом (улога Пеца), режија Предраг Штрбац, Позориште ДАДОВ, Београд, 2008.
8. Госпођица Јулија (улога Жан), режија Јовица Павић, Позориште ДАДОВ, Београд, 2005.
9. Плес ситних демона (улога Бата), режија Милан Нешковић, Позориште ДАДОВ, Београд, 2010.
10. Боље јести колаче него мушкарце (улога Мирослав), режија Александар Волић, Позориште ДАДОВ, Београд, 2011.
11. Оркестар Титаник (улога Хари), режија Предраг Ејдус, Позориште ДАДОВ, Београд, 2010.
12. Брод љубави (улога Василе), режија Дарко Бајић, Звездара театар, Београд, 2006.

13. Доктор Шустер (улога Лола), режија Душан Ковачевић, Звездара театар, Београд, 2001.
14. Мајстор и Маргарита (улога Левиј Матеј), режија Бошко Ђорђевић, Звездара театар, Београд, 2008.
15. У мочвари (улога млади Ден), режија Егон Савин, Југословенско драмско позориште, Београд, 2009.
16. Записи из подземља (улога Симонов), режија Ана Ђорђевић, Југословенско драмско позориште, Београд, 2010.
17. Бен (улога Вања), режија Милан Нешковић, Београдско драмско позориште, Београд, 2011.
18. Амерички бизон (улога Боби), режија Владимир Јевтовић, Установа културе „Вук Стефановић Караџић“, Београд, 2006.
19. Малограђанска свадба (улога Младожења), режија Ана Вучелић, Установа културе „Вук Стефановић Караџић“, Београд, 2015.
20. Трамвај звани самоћа (улога путник), режија Стеван Бодрожа, Установа културе „Вук Стефановић Караџић“, Београд, 2017.
21. Плутање (улога Енди), дипломска представа ФДУ, Културни центар Раковица, Београд, 2010.
22. Чудо у Поскоковој драги (улога Ратко), режија Снежана Тришић, Народно позориште Суботица, Суботица, 2012.
23. Три украдена романа (улога Инспектор Никола Васић), режија Филип Марковиновић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2012.
24. Зеко, зеко (улога Жак), режија Александар Божина, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2013.
25. Мирандолина (улога Витез), режија Катја Пеган, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2013.
26. Носорог (улога Жан), режија Снежана Тришић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2014.
27. Каубоји (улога Иван Шевић), режија Кокан Младеновић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2014.

28. Мурлин Мурло (улога Алекса), режија Бобан Скерлић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2015.
29. Мрешћење шарана (улога Васа Вучуровић), режија Јовица Павић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2015.
30. Ждрело (улога Баштован), режија Снежана Тришић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2016.
31. Сумњиво лице (улога Вића), режија Југ Радивојвић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2019.
32. Буба у уху (улога Турнел), режија Петар Јовановић, Народно позориште Кикинда, Кикинда, 2019.
33. Трезнилиште (улога Максим), режија Стеван Бодрожа, Народно позориште Кикинда, Књажевско – српски театар, Крагујевац, Установа културе „Вук Стефановић Караџић“, Београд, 2017.
34. Српска лајка (улога Раде), режија Марко Ђурић, Народно позориште Београд и Народно позориште Кикинда, 2016.
35. И сваки пут као да је први (улога Хаци Риста, Сарош, Калуђер), режија Јована Томић, Крушевачко позориште, Крушевац, 2018.
36. Лепотица Линејна (улоге Пако Дули), режија Милош Јагодић, Крушевачко позориште, Крушевац, 2018.
37. Оливера, кћи Миличина (улоге султан Бајазит), режија Владимир Попадић, Крушевачко позориште, Крушевац, 2019.
38. Калигула (улога Хеликон), режија Снежана Тришић, Народно позориште, Београд, 2020.

Филмске улоге:

1. Читуља за Ескобара (улога Лаза), режија Милорад Милинковић, PFI Studios, Београд, 2008.
2. Практичан водич кроз Београд са певањем и плакањем (улога затвореник), режија Бојан Вулетић, Art and Popcorn, Београд, 2011.
3. Бора под окупацијом (улога Мане Тртица), режија Миливоје Милојевић, Радио телевизија Србије, Београд, 2006.

4. Панта Драшкић, цена части (улога Панта Драшкић), режија Петар Ристовски, Радио телевизија Србије, Београд, 2015.
5. Шешир професора Косте Вујића (улога Адвокат), режија Здравко Шотра, Радио телевизија Србије, Београд, 2012.
6. Балканска међа (улога Момак у кафани), режија Andrey Volgin, Upgrade Vision, Bless Film, Archangel Studios, Београд, 2019.

Телевизијске улоге:

1. Љубав и мржња (улога Коста), режија Слободан Шуљагић, РТВ Пинк, Београд, 2007.
2. Позориште у кући (улога Курир), режија Мирослав Лекић, Радио телевизија Србије, Београд, 2007.
3. Ближњи (улога Инспектор), режија Миливоје Милојевић, Радио телевизија Србије, Београд, 2008.
4. Последња аудијенција (улога Новинар у Скупштини), режија Ђорђе Кадијевић, Радио телевизија Србије, Београд, 2008.
5. Бела лађа 3 (улога Давидовић), режија Михаило Вукобратовић, Радио телевизија Србије, Кошутњак филм, Београд, 2010.
6. Грех њене мајке (улога Радојица), режија Здравко Шотра, Кошутњак филм, Београд, 2010.
7. Куку, Васа (улога Ђура шармер), режија Слободан Шуљагић, РТВ Пинк, Београд, 2010.
8. Село гори, а баба се чешља (улога Таксиста), режија Радош Бајић, Contrast Studios, Београд, 2010.
9. Непобедиво срце (улога доктор), режија Здравко Шотра, Кошутњак филм, Београд, 2011.
10. Новајлија (улога Полицијски официр), режија Kai Varrу, Dominion Pictures, Београд, 2015.
11. Зачарани (улога војник Марко), режија Юрий Суходолский, Единая Медиа Група, Москва, 2015.
12. Први сервис (улога Здравко Љиљак), режија Жива Станојевић, Вреле гуме, Нови Сад, 2016.

13. Убице мог оца (улога Полицајац стражар), режија Предраг Антонијевић, Радио телевизија Србије, Work in Progress, Београд, 2016.
14. Сумњива лица (улога Агент за некретнине), режија Душан Милић, Радио телевизија Србије, Београд, 2016/2017.
15. Сенке над Балканом (улога Официр Александар), режија Драган Бјелогрић, Радио телевизија Србије, Кобра филм, Београд, 2017.
16. Народно позориште у 10 чинова (улога – Драгољуб Сотировић и Краљевић Марко), режија Мишко Милојевић, Радио телевизија Србије, Београд, 2018.
17. Војна академија 4 (улога наставник Жељко), режија Дејан Зечевић, Ниро Про, Радио телевизија Србије, Београд, 2018.
18. Краљ Петар I (улога – потпоручник Медовић), режија Петар Ристовски, Zillion film, Београд, 2019.
19. Далеко је Холивуд (улога Недељко), режија Милош Петричић, Миљан Давидовић, Cinnamon film, Београд, 2019.
20. Шифра Деспот (улога Деспот), режија Радош Бајић, Дејан Зечевић, Contrast Studios, Београд, 2018/2019.
21. Војна академија 5 (улога Поручник Соколов), режија Дејан Зечевић, Ниро Про, Радио телевизија Србије, Београд, 2020.
22. Бранилац (улога Тома Фила), режија Јелена Светличић, Радио телевизија Србије, Београд, 2021.
23. 12 речи (улога Новаковић), режија Јелена Столица, Public Film, ТВ Суперстар, Телеком Србија, Београд, 2020.

Поставка говора у представама:

1. *Mous Fuckersi*, текст Алмир Имширевић, режија Стеван Бодрожа, Босанско народно позориште Зеница, Зеница, 2013.
2. *Трезнилиште*, текст Николај Кољада, режија Стеван Бодрожа, Народно позориште Кикинда, Кикинда и Установа културе „Вук Стефановић Караџић“, Београд, 2017.
3. *За сада је све ОК*, текст Наташа Рајковић, режија Снежана Тришић, Крушевачко позориште, Крушевац, 2021.
4. *Бања Лука*, текст Никола Пејаковић, Тања Шљивар, Армина Галијаш, Лана Басташић и Вида Давидовић, режија Никола Бундало, Градско позориште Јазавац, Бања Лука, 2021.

2) Опис и детаљна анализа докторског уметничког пројекта

Позоришна представа *Симфонија Црњански* је резултат истраживања драмског потенцијала језика Милоша Црњанског који је служио као полигон за активирање и унапређење говорне вештине глумца на сцени.

Марковић је кренуо од тезе да *музика језика* Црњанског представља једну од најважнијих карактеристика великог броја његових дела. Специфичан ритам реченице, богата мелодиозност исказа, појава репетиција, рефрена, богатство слика, боја, звукова, учесталост појединих фонема у стилским фигурама и њихово компоновање у градијском низу по критеријуму интензитета доживљеног, као и сазвучје свих поменутих елемената, представљали су терен на коме је кандидат вршио испитивање говорног обликовања овог раскошног језика кроз глумачку игру на сцени.

Истражујући дело и живот Милоша Црњанског, Марковић је уобличио три формативне фазе у животу и стваралаштву овог писца, са посебним акцентом на променама језичких образаца којима се служио у различитим периодима свог живота. Полазећи од биографског преко семантичког и лингвостилистичког плана, Марковић сажима и именује те три етапе – рат, љубав, емиграција. Ове етапе представљају три чина представе - човек ратник, човек љубавник и човек изгнаник - која је замишљена тако да се основни ток приче, која прати живот Милоша Црњанског, одвија у ретроспективним фазама кроз једну цикличну структуру – пролог, три чина и епилог.

С обзиром на честу појаву фрагментарности, у значајном броју књижевних остварења овог писца, драмски предлогак је ишао у истом смеру. Као полазну тачку Марковић је одабрао три дела - *Дневник о Чарнојевићу*, *Код Хиперборејаца* и *Роман о Лондону*, истичући да су управо ова остварења, великим делом аутобиографска и исповедна, осветлила интимни и бурни живот Црњанског. Поред ових дела у текст су ушли и фрагменти других прозних остварења – *Сеобе*, *Друга књига сеоба*, *Ембахаде*, *Апотеоза*, као и делови лирског опуса – *Ламент над Београдом*, *Стражилово*, *Серената*, *Суматра* и *Прича*.

Представа почиње и завршава се сценом у болници. Црњанског затичемо како лежи на самртној постељи. На сцени се појављује необичан лик, *Случај комедијант*, који подиже Црњанског из постеље и води га на последње путовање, на којем ће још једном одживети неке од најинтензивнијих тренутака свога живота. Први чин (*Човек ратник*) се одвија у рову, на фронту у Галицији, за време Првог светског рата; други (*Човек љубавник*) у Риму, у једном аристократском стану, пред сам почетак Другог светског рата; трећи (*Човек изгнаник*) у Лондону, након Другог светског рата. Епилог – повратак Црњанског у завичај – својеврсна је синтеза свега одиграног.

Чинови су огледало поетичких трансформација Црњанског па је употреба разноликих језичких фигура у различитим делима омогућила Марковићу да сваком чину да особену боју, тон и форму док су глумци говорним прилагођењима пратили те лингвостилистичке

промене и испитивали како се оне читавају у говорном обликовању кроз глумачку игру. Врло јасно и прецизно се уочавају језичка нијансирања у различитим фазама дела Црњанског вешто их транспонујући кроз глумачки говорни израз у одређеним драмским ситуацијама.

У првом чину, акцентујући употребу архаичних глаголских облика прошлог времена (имперфекта, глаголског прилога прошлог, потенцијала II, плусквамперфекта) и испитујући специфичност звучања тих облика у конкретној драмској ситуацији, уз мноштво експерименталних огледа у којима је испитивао какве се промене дешавају у глумачком осећању, а затим и у игри када се промени глаголски облик - Марковић долази до неупитне чињенице да је управо моћ језика она детерминанта којом се утиче на доживљај. Дела Црњанског која су служила као потка првог чина, са интервенцијом Марковића који је нагласио језичке специфичности и вешто уобличио њихова преплитања, показала су се као одличан терен за глумачке говорне креације на сцени. Спајајући *Дневник о Чарнојеву* са поетским текстом *Апотеоза*, уз делове романа *Сеобе*, Марковић успева да изнедри на сцени богату звучну слику једног давног времена које одише сетом и разоткрива човека ратника који је увек „заробљеник и трагалац за слободом и смислом“, како наводи у свом раду. Трагајући за језичко-музичком симбиозом и прогледујући у реченичну структуру, први чин је изнедрио једну од најзбудљивијих сцена представе. Лирски текст *Апотеоза*, који је драматуршки смештен у тренутак након погибије једног војника у рову и након писма из кога сазнајемо да је његовом другу Лаци умрла мајка, представља својеврсну оду глумачкој говорној вештини. У писаном делу рада детаљно је изложен поступак анализе и транспонована овог поетско-лирског текста у драмску форму као и начин проналажења адекватних говорних сигнала који у потпуности прате значењски ниво текста. Разоткривање снаге симбиозе значења и звучања у говорном обликовању на сцени представља једну од идеја водила овога рада.

Други чин, смештен у Риму, пред сам почетак Другог светског рата, настао је вештом интервенцијом над делом *Код Хиперборејаца*. Марковић је све ликове који се појављују у овом делу и чине својеврсни контрапункт Црњанском, свео на само једну жену, Пије де Валмарану. Она представља симбол свих љубавних трагања и заноса Црњанског па је драматуршки поступак сажимања више ликова у један успео да ову жену учини изузетно интригантном, мистериозном, непредвидивом што је интензивирало однос актера на сцени. Други чин се језички разликује од првог првенствено већим упливом лирског тона чиме Црњански бива обојен као занесењак и особењак због чега ће и бити предмет како подсмеха тако и дивљења ове жене. Исповедни тон, којим се Црњански тако често служио у својим делима, доноси меланхоличан, сетни израз, тако специфичан за овог писца, па имамо осећај „да постајемо сведоци једне необичне есенције проживљеног“, како каже Марковић у свом раду. У другом чину фокус је био управо на трагању за суптилним говорним нијансирањима у игри завођења између двоје људи на сцени. Захваљујући великом контрасту између првог и другог чина, како на звучном тако и на значењском

плану, откриле су се велике могућности за игру кроз изналажење филигранских говорних решења.

Трећи чин представе је конструисан анализом и реконструкцијом дела *Роман о Лондону*. Ова фаза Црњанског, током и након Другог светског рата, на језичком плану боји представу реалистичним, готово натуралистичким тоном. Туробност и резигнација лондонских година брачног пара Црњански и на говорном плану је добила свој адекватан одјек. Лирске ноте и овде постоје али сада само као мрачно сећање, без наде у могућност промене безнадежног стања у коме се ликови налазе. Марковић је вешто инкорпорирао путопис *Љубав у Тоскани* у трећи чин, назвавши тај одељак *Видина бајка*. То је још један од најужбудљивијих делова ове представе у коме безнадежну ситуацију немања могућности запослења и глади, Вида Црњански (Милошева супруга) покушава да олакша и растерети сећањем и одигравањем њиховог некадашњег пута за Тоскану. Овај уплив високо поетизованог текста, којим се присећају дана безбрижности и среће у атмосфери потпуног очаја и беде у којој се налазе, производи на гледаоца изузетно снажан утисак. Контрастирани су свакодневни, банални и приземни са узвишеним и високим степеном емфазе обојен говор. Изузетно вешто и потресно, фигура контраста, како на структуралном тако и на акустичком нивоу, овде је употребљена у свом максималном потенцијалу. Контрастирајући беду и очај са заносом и усхићењем, Марковић је успео да изнедри потресну причу, а у исто време да искористи значењски контраст за испитивање разноликих говорних варијетета које ова дикцијска фигура нуди.

Епилог представе представља мозаик саткан од крхотина сећања, сневаног и доживљеног. Брза смена парчића живота који ће се последњи пут појавити пред очима Црњанског и који ће отићи са овога света са последњим речима романа *Сеобе* – Има сеоба. Смрти нема!

Марковић веома детаљно анализира све аспекте текста, не изузимајући ни један сегмент, чиме постиже изузетну уверљивост глумачке игре на сцени. Узимајући у обзир књижевно–теоријски оквир дела, биографске чињенице аутора, фонетске и мофолошке карактеристике језика, семантички ниво као и стилске карактеристике различитих дела, Марковић је створио чврсту подлогу за улазак у анализу која представља главни метод овог рада – дикцијску анализу текста. Велики део свог истраживачког рада посветио је ишчитавању стручне литературе која се бави изучавањем језика Црњанског па ја са научног поља, уласком у рад са глумцима на драмском тексту, прешао у поље уметности. Сфера дикције покрива како научну тако и уметничку област говора па је Марковић имао неопходан алат за изградњу овог уметничког пројекта.

Научно-уметничка област дикције својим методом специфичне глумачке анализе представља незаобилазно поље у припреми текста за изговор. Марковић је студиозно спровео ову анализу (овај сегмент читаћих проба је трајао два месеца) испитујући са колегама разнолике могућности говорног обликовања које је раскошни језик Црњанског нудио. Особеним поступком рашчлањавања текста на пасаже првог, другог, трећег... круга,

затим одређивањем граница говорних блокова и изналажењем тактова смисаонице, Марковић је заокружио први круг дикцијске анализе поставивши хоризонталу говорне изјаве. Дубоко проничући у варијетете звука речи, трагајући за најадекватнијим акустичким сигналом одређеног смисла, прелази у сферу анализе вертикале говорне изјаве. Овај део анализе је показао сву слојевитост и драмску потентност језика Црњанског. Изналажење најподеснијих вредности говорних константи као и начина њиховог комбиновања у различитим драмским ситуацијама, а у односу на жељени циљ, био је најзахтевији и најважнији део овог рада. У свом писаном раду Марковић наводи неколико занимљивих вежби/експеримената које је са колегама спроводио не би ли разоткрио подводне токове смисла који се откривао тек преко звука тог смисла.

Марковић је темељно истражио, и са својим колегама на сцени оживео, све нијансе језика које је у свом писаном раду истакао. Звучање неконвенционалних глаголских времена и њихову функција у глумачкој игри, функцију запете и парцелације реченице у драмском сукобу, сценско дејство учесталости одређених вокала, сонаната и консонаната (посебно оних звучних јер је њихово звучање богатије и интонативно захтевније па и сценски делотворније), смењивање дугих и изузетно кратких реченица у драмској ситуацији и њихов утицај на глумачку игру са посебним фокусом на говорно обликовање - све ово, уз детаљан приказ начина обликовања говорних константи и дикцијских фигура на конкретном тексту, Марковић је изложио у свом писаном раду, а на сцени узбудљиво оживео.

Испитујући „магичност“ језика Црњанског, његову милозвучност, треперавост, мелодиозност, Марковић је систематски у свом писаном раду изложио како сви ови елементи утичу на говорну глумачку реализацију на сцени и како постају активатори драмског сукоба. Студиозно су испитане језичке разлике између чинова и то како промене језичких образаца, првенствено на звучном плану, утичу и подстичу говорну вештину глумца у одређеној драмској ситуацији. Полазећи од увида да се сам Црњански борио за богату звучну слику својих дела, за узбудљив ритам, мелодиозност, интонацију написаног – Марковић је, заједно са својим колегама на сцени, разоткрио широку лепезу говорних прилагођења која су оживела раскошан језик овог писца.

3) Значај и допринос докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат *Симфонија Црњански – драмски потенцијал језика Милоша Црњанског као полигон за развој говорне вештине глумца*, представља допринос развоју и унапређењу глумачке говорне вештине. Марковић је детаљним истраживањем и испитивањем музикалности језика Црњанског као и синкретизма прозног и лирског у њему, а трагајући за драмским потенцијалом, успео да, заједно са својим колегама глумцима на сцени, креира позоришну представу изузетних глумачких говорних домета.

Писани рад садржи четири велике целине, издељене на мања поглавља, које веома систематично и детаљно осветљавају предмет истраживања: *Музикалност језика Црњанског, Особеност литерарног израза и њихова примена у говору, Глумачко транспоновање писаног у говорни израз, Од звучања ка значењу – магични реализам, Семантички ниво одабраних дела, Језичко-стилски оквир и његова примена у говору глумца, Морфолошка и фонетска анализа на примеру одабране грађе, Анализа слободног стиха Црњанског и његов драмски и говорни потенцијал, Лично и исповедно у делу писца и њен значај у сфери говорне поруке, Суматраизам Црњанског - формални и практични значај за одабир дела, Тумачење ликова кроз глумачку игру и особености говорне поруке, Појава цикличности и њена примена у структури текста.* Четврто велико поглавље садржи детаљно изложен начин транспоновања писаног текста у говорни облик са изузетним увидима у филигранске звучне димензије значењског нивоа речи. Овај одељак представља кључни сегмент рада - дикцијским методом језик Црњанског бива осветљен на један потпуно нов начин. Одељак који се бави практичним радом на представи садржи следећа поглавља - *Дикцијска анализа текста: Хоризонтала говорне изјаве - Фигура компарације, Фигура контраста, Фигура градиције; Вертикала говорне изјаве – Интонација, Интензитет, Ритам; Редитељска поставка – Пролог, Први чин – Ров у Галицији, Други чин – римски дом, Трећи чин – лондонски собичак, Епилог – симболика моста; Остали елементи позоришне представе и њихова функција – Реквизита и њена примена, Костим – идеја и примена, Светло.* Писани рад садржи и три прилога – реч композитора, два утиска из публике и текст представе. Засебан прилог представља диск са оригинално компонованом музиком.

Значајно је истаћи да овај пројекат представља допринос и у педагогији глуме у којој је област дикције незаобилазан елемент у образовању студената.

4) Процена/оцена оригиналности пројекта

Полазећи од музикалности језика Црњанског, испитујући богатство ритма, интонације, динамике и структуралне раскоши овог писца, Марковић се бавио „симфоничношћу“ његовог језика кроз испитивање драмског потенцијала, а све у сврху развоја говорне глумачке вештине на сцени. Увидом у практичан и писани део рада Комисија закључује да је кандидат креирао оригиналан пројекат који је изнедрио оригиналан драмски текст, узбудљиву позоришну представу и веома исцрпан писани део рада.

5) Оцена остварених уметничких резултата

Позоришном представом *Симфонија Црњански* Марковић је реализовао дело великих уметничких домета. Поред захтевног и веома вешто спроведеног писања драмског текста, који представља сажимање велике грађе (неколико романа, путописа, поезије), ова представа је досегла висок домет у сфери глумачке говорне вештине. Заједно са својим колегама глумцима, Марковић је остварио богат, раскошан и узбудљив позоришни чин у којем је креирање говорног исказа и мајсторство у говорној вештини, омогућило публици сусрет са језиком Црњанског на једном новом нивоу. Циљ овог пројекта - активирање, богаћење и унапређење говорне технике глумца - у пуној мери је остварен. Испитујући симфониичност језика Црњанског кроз његов драмски потенцијал на сцени, Марковић је успео да кроз говорну вештину глумаца пронађе нове начине покретања и освешћивања глумачких потенцијала на материјалу раскошног литерарног предлошка састављеног од прозе и поезије Милоша Црњанског.

Марковић је веома дубоко проникао у све сегменте постављене теме детаљно излажући резултате истраживања мелодиозности језика Црњанског, његовог драмског потенцијала као и утицаја тог специфичног језика на говорно обликовање и сценско дејство у одређеној драмској ситуацији. Писани део овог докторско уметничког пројекта представља вредан прилог уметности говора као и педагогији глуме.

б) Оцена о испуњености обима и квалитета у односу на предложену тему

Докторско уметнички пројекат *Симфонија Црњански – драмски потенцијал језика Милоша Црњанског као полигон за развој говорне вештине глумца* представља дело вредних уметничких квалитета. Марковић је изнедрио оригиналан драмски текст (настао сажимањем обимне литерарне грађе – романи, путописи, поеме, песме Црњанског), остварио узбудљиву позоришну представу у којој је и један од актера (представа има и оригинално компоновану музику) и написао рад који на специфичан начин обједињује научно и уметничко поље глумачког говорног израза. Сфера дикције, као научно-уметничка област, и специфична методологија коју нуди, кандидату су омогућили сагледавање и практично уобличавање достигнутих увида кроз узбудљиву позоришну представу. Марковић је, сумирајући досадашња истраживања из области које се баве језиком Црњанског, на нов начин осветлио раскошни језик овог писца. Користећи се сценом и говорним дејством овог богатог језика, Марковић постиже жељени циљ - унапређење и проширење говорне вештине код глумаца учесника пројекта.

Из свега наведеног Комисија закључује да обим и квалитет рада у потпуности одговара предложеној теми.

7) Критички осврт

Докторско уметнички пројекат *Симфонија Црњански – драмски потенцијал језика Милоша Црњанског као полигон за развој говорне вештине глумца*, представља дело које у себи сажима истраживање музикалности језика Црњанског, његов драмски потенцијал и развој глумачке говорне вештине. Дубоко проничући у специфичности литерарног и песничког израза овог писца, Марковић осветљава његов говорни потенцијал. Полазећи од историјских преко биографских ка лингвостилистичким одредницама овог писца, кандидат сачињава чврсту основу за испитивање које чини предмет овога рада – драмски потенцијал језика Црњанског који је постао полигон за развој говорне вештине глумца.

Фокусирајући се на звучну компоненту језика, на говорну потентност језичких конструкција, овај рад на нов начин осветљава језик нашег писца. Први слој обраде одабране грађе био је језичко-стилски аспект чиме је формиран темељ за основни метод рада – дикцијску анализу текста. Сагледавајући структуру реченице, њене промене кроз различите фазе писца, промене на нивоу морфологије и лексике, учесталост нефреквентних глаголских облика и њихове трансформације кроз чинове представе, синтезу лирског и прозног – Марковић је испитао на који начин, пре свега на акустичком плану, ове карактеристе утичу на глумачки говорни израз на сцени. Сумирајући увиде теоријског и практичног испитивања, кандидат долази до драгоценог сазнања да је „управо то специфично обојење језика одговорно за глумачки доживљај“ и „да су управо језик и његово вешто уметничко говорно обликовање, одговорни за тако богат и вишеслојан опсег доживљеног. Речи уистину имају своју носивост, каквоћу и снагу, па чак и на оном аудитивном нивоу крију своју значењску поруку.“

Откривајући драмски потенцијал језика Црњанског, његове прозе и поезије, вешто уобличене у драмску форму, кандидат је доказао да сфера говорног израза, као ни једна друга, показује сву његову слојевитост. Језик је испливао на површину као изразито драмски снажан и постао драгоцен терен за усавршавање глумачке говорне вештине. Марковић је, кренувши „од милозвучности, флуидности, па и хипнотичности реченице Црњанског, до њеног отелотворења кроз узбудљиву и сугестивану говорну радњу“, успео да потресно оживи на сцени бурни живот овог писца нудећи глумцима, учесницима пројекта, плоносан терен за креирање глумачких остварења са говорним бравурама изузетних домета.

8) Закључак Комисије

Кандидат Ђорђе Марковић је креирао оригиналан докторско уметнички пројекат који има велики значај у области дикције, а самим тим и у педагогији глуме. Говорна вештина је један од кључних елемената глумачке уметности и рад на унапређењу и изналажењу нових путева, које омогућавају глумцу да активира своје вербалне моћи, важан је уметнички и педагошки допринос овој уметности. Пројекат је поред главног циља, који се тиче глумачке говорне вештине, осветлио и третирао језик Црњанског на сасвим нов начин испитујући његов драмски потенцијал и значај музике језика овог писца у глумачкој игри на сцени.

Комисија за оцену и одбрану теме докторског уметничког пројекта *Симфонија Црњански – драмски потенцијал језика Милоша Црњанског као полигон за развој говорне вештине глумца*, предлаже Уметничком и Наставно-уметничко-научном већу Факултета драмских уметности као и Сенату Универзитета уметности да прихвати овај извештај и покрене процедуру за јавну одбрану.

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ

У Београду

6.2.2023. године

др Дијана Марковић, редовни професор ФДУ - ментор

др ум. Срђан Карановић, редовни професор ФДУ -
коментор

др Радован Кнежевић, редовни професор ФДУ

Марија Миленковић, редовни професор ФДУ

др Љиљана Мркић Поповић, професор емеритус ФДУ